

Lausunto

Helsinki 27.10.2023

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta 27.10.2023

Viite: Tulevaisuusvaliokunta perjantai 27.10.2023 klo 10.00 / HE 41/2023 vp / Asiantuntijapyyntö

Asia: Miten Suomen TKI-politiikka ja TKI-investoinnit tukevat hyvinvointitalouden ylläpitämistä ja kehittymistä.

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry on valtakunnallisten sosiaali- ja terveysjärjestöjen kattojärjestö. SOSTE on sosiaali- ja terveyspoliittinen vaikuttaja ja asiantuntijajärjestö, joka rakentaa sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden edellytyksiä yhteistyössä jäsenyhteisöjensä kanssa. SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry:n varsinaisina jäseninä on yli 240 valtakunnallista sosiaali- ja terveysalan järjestöä ja yhteistyöjäseninä yli 70 muuta sosiaali- ja terveysalan toimijaa.

Lisätietoja: erityisasiantuntija Ari Inkinen, ari.inkinen@soste.fi

SOSTE

SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry
SOSTE Finlands social och hälsa rf
SOSTE Finnish Federation for Social Affairs and Health

www.soste.fi

Miten Suomen TKI-politiikka ja TKI-investoinnit tukevat hyvinvointitalouden ylläpitämistä ja kehittämistä.

Hyvinvointitalous

Sosiaali- ja terveysalan järjestöt määrittelevät **hyvinvointitalouden** yhteiskunnan alueeksi, jossa toiminnan **päämäärä on ihmisten hyvinvoinnin tukeminen ja hyvän elämän edellytysten vahvistaminen sekä turvaaminen**. Tässä sote-järjestöt ovat keskeisiä toimijoita ja siksi hyvinvointitalous on myös [SOSTEn visio](#) paremmasta yhteiskunnasta.

Hyvinvointi muodostuu osallisuudesta ja yksilöllisistä voimavaroista.

- Osallisuus on ihmisen mahdollisuutta vaikuttaa ja kehittää elinympäristöään sekä yhteisöään sen täysivaltaisena jäsenenä.
- Voimavaroja ovat esimerkiksi riittävä terveys, sosiaaliset suhteet, riittävä toimeentulo ja luottamus sekä itseensä että omaan yhteisöön.

Hyvinvointitalouden hallinnan periaatteita ovat osallisuus, tieto ja mittarit

Hyvinvointitalouden indikaattorikorin pääotsikot (SOSTEn suositus)

- Hyvän elämän edellytykset: perustarpeet
- Hyvän elämän edellytykset: ekologinen kestävyys
- Osallistuminen yhteiskunnassa
- Sosiaaliset suhteet
- Elämänlaatu

Sosiaali- ja terveysalan järjestöt ovat olleet merkittävä innovaatioiden tuottaja ja ratkaisujen kehittäjä suomalaisen hyvinvointivaltion syntymisestä lähtien ja sen elinvoimaisuuden edistäjänä. Innovaatiot ovat kohdistuneet terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämiseen, työelämän kehittämiseen, yhteiskunnan monimuotoisuuden vahvistamiseen, kokonaisturvallisuuteen ja arkielämän sujumiseen.

Konkreettiset havainnot ja esitykset

Sosiaali- ja terveysalan järjestöille tarkoitettuja yleishyödyllisen toiminnan TKI-määrärahojen leikkaus tulee perua (STEA 2027)

Järjestötietoa on hyödynnettävä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä ja palvelujen kehittämisessä. Järjestötieto on saatava automatisoidusti mukaan tietojärjestelmiin ja alustoihin.

Jotta pk-yrityksillä ja järjestöillä on mahdollisuus osallistua TKI-toimintaan, tarvitaan kansallinen rahasto, josta voidaan osoittaa panoksia esimerkiksi omarahoitusosuuksiin.

TKI-panoksia tulee kohdentaa osallisuutta, merkityksellisyyttä ja yleisesti elämän laatua edistävien innovaatioiden juurruttamiseen ja tuottamiseen.

Miten Suomen TKI-politiikka ja TKI-investoinnit tukevat hyvinvointitalouden ylläpitämistä ja kehittymistä.

Miten Suomen TKI-politiikka ja TKI-investoinnit tukevat hyvinvointitalouden ylläpitämistä ja kehittymistä suhteessa Tutkimus- ja innovaationeuvoston visio- ja tiekarttaan

- Eri organisaatiomuotojen (julkinen, kaupallinen ja yleishyödyllinen) innovaatiokumppanuuksilla voidaan ratkaista yhteisiä isoja haasteita.
- Sosiaali- ja terveysalan järjestöjen vahvempi rooli kansallisessa ja kansainvälisessä TKI-toiminnassa, jota voi tukea esimerkiksi tiiviimpi hyvinvointialueiden TKI-toiminnassa, nyt suunnitteilla oleva Sosiaalisten innovaatioiden osaamiskeskuksessa ja järjestöjen Eurooppa-tason TKI-toiminnan rahoituskynnysten madaltaminen.
- Tietojohdantamista ja jaettua yhteistä dataa tulisi hyödyntää entistä laajemmin. Järjestötieto on saatava automatisoidusti mukaan tietojärjestelmiin ja alustoihin.
- Neljän prosentin (4%) TKI-panosten tulee kohdentua aineellisen hyvän vahvistamisen lisäksi myös aineettoman hyvän vahvistamiseen

Miten Suomen TKI-politiikka ja TKI-investoinnit tukevat hyvinvointitalouden ylläpitämistä ja kehittymistä suhteessa TKI-investointeihin vuosina 2024–2027

Hyvän elämän edellytykset: perustarpeet¹

- Julkisten palveluiden saatavuuden, toimivuuden ja kohdentumisen parantamiseen liittyvillä investoinneilla voi olla positiivinen vaikutus.
- Yksinäisyys, arjen ylitsepääsemättömät haasteet, avunsaannin hitaus tai luottamus-pääoman puute heikentävät hyvinvointipääoman kokonaisarvoa.

Hyvän elämän edellytykset: ekologinen kestävyys²

- Kestävään kehitykseen kohdistuvat investoinnit vaikuttavat positiivisesti.
- Kiertotalouteen liittyvät investoinnit ja tuet vaikuttavat positiivisesti.
- Uusiutuvan energian käytön lisäämisellä on positiivinen vaikutus.
- Maapallon tila vaikuttaa myös pohjoisessa elävien ihmisten terveyteen.

Osallistuminen yhteiskunnassa³

- Mahdollisella työllisyysasteen vahvistumisella on positiivinen vaikutus.
- Kaikki toimet, joilla voidaan vahvistaa jo nyt ihmisen kokonaisvaltaista toimintakykyä heijastuvat todennäköisesti tuottavuuden kasvuksi.
- Työelämän laatua parantavat investoinnit tukevat hyvinvointitalouden ylläpitoa.

¹ käytettävissä olevat bruttotulot, pienimmän ja suurimman kymmenesosan tulokehitys, Gini-kerroin, pienituloisuusaste, yllättävistä menoista selviäminen, rahatulot alle minimiviitebudjetin (osuus), kotitalouksien velkaantumistaso, AROPE köyhyys- ja syrjäytymisriski, pitkäaikaisesti toimeentulotukea saaneet väestö- ja ikäryhmittäin, tyytyväisyys omaan taloudelliseen tilanteeseen, asunnottomat yksin asuvat, perusterveydenhuoltoon hoitoon pääsy sekä julkiset palvelut ja niiden laatu.

² luonnon kokonaisheikentymättömyys, materiaalin jalanjälki, ilmapäästöt (sis. kasvihuonepäästöt) toimialoittain, suomalaisten globaalin kulutuksen ilmapäästöt (sis. kasvihuonepäästöt), luonnonvarojen kulutus raaka-aineiden kokonaiskulutuksena, luontokato, materiaalien kierto, resurssien uudelleen käyttö sekä uusiutuvan energian osuus energian kokonaiskulutuksesta

³ työttömyysasteen trendiluku, vaikeasti työllistyvät (rakennetyöttömyys, prosenttiosuus 20–65-vuotiaista), ulkomaalaiset työttömät työnhakijat (prosenttiosuus ulkomaalaisten työvoimasta), työtyytyväisyys ja turvattu työpaikka, korkeakoulutettujen osuus väestöstä, osallistuminen aikuiskoulutukseen, lukutaito ja menestys PISA-tutkimuksissa, lapset ilman harrastuksia, varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset (prosenttiosuus 1–6-vuotiaista), ei työssä, koulutuksessa eikä asevelvollisuutta suorittamassa olevien nuorten osuus (NEET), korruptio, osallisuusindikaattori sekä eri sidosryhmien osallisuus päätöksenteossa

Miten Suomen TKI-politiikka ja TKI-investoinnit tukevat hyvinvointitalouden ylläpitämistä ja kehittämistä.

- Yleisesti koulutukseen panostamisella on positiivinen vaikutus. Mitä useampi eri henkilö pääsee hyötymään osaamisen kehittämisestä, sitä suurempi on kokonaisyhyöty.
- Kansalaisjärjestötoiminnan riittävällä resurssoinnilla voidaan edistää merkityksellisyiden ja osallisuuden kokemusta, sekä vahvistaa niin fyysistä, psyykkistä, sosiaalista ja eettistä toimintakykyä.

Sosiaaliset suhteet⁴

- Myös yritysten hr-osaamiseen tulee investoida. Menestyvä yritystoiminta ei ole yksilötyöskentelyä, vaan keskinäistä kunnioitusta, luottamusta ja erilaisten ihmisten yhteistyötä.
- Osallisuuden ja merkityksellisyyden kokemus oppimis- ja työympäristöissä tukee hyvinvointitaloutta. Syrjintä, yksinäisyys ja luottamuspula eivät tue hyvinvointitaloutta.

Elämänlaatu⁵

- Sosiaali- ja terveysala tarvitsee investointeja osaamiseen, uusiin toimintatapoihin ja työvoiman löytämiseen pikaisesti, jotta palvelulupaukset voidaan toteuttaa.
- Onnistuminen edellyttää vahvaa monitasoista vuorovaikutusta palveluiden käyttäjien ja heikoimmassa asemassa olevien ihmisoikeuksien puolustajien (sosiaali- ja terveysalan järjestöt)
- Sosiaali- ja terveysalan tehtävänä on edistää osaltaan julkisten palveluiden tuottajina elämän laatua laadukkaan työelämän ja aktiivisen kansalaisjärjestötoiminnan kanssa.
- Neljän prosentin TKI-panosten periaate sosiaali- ja terveyshuollon toimialla tarkoittaa noin 800 miljoonaa euroa TKI-toimintaan vuodessa.

⁴ koettu syrjintä, itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus, sosiaaliset suhteet: kontaktit perheeseen ja ystäviin; avun pyytäminen tarvittaessa, luottamus toisiin, luottamus hyvinvointivaltion, koulu yhteisöhyvinvointi sekä vapaaehtoistyöhön osallistuminen.

⁵ uhkailun ja väkivallan kohteeksi joutuneet henkilöt, koettu turvallisuus, koettu terveys, koettu hyvinvointi, psyykkinen kuormittuneisuus, mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet, elämäntytyväisyys, odotettavissa oleva elinikä, menetetyt elinvuodet (PYLL) ikävälillä 0–80 vuotta, sairastavuusindeksi sekä palkkatasa-arvo (sukupuoli, etnisyyys ja vammaisuus)